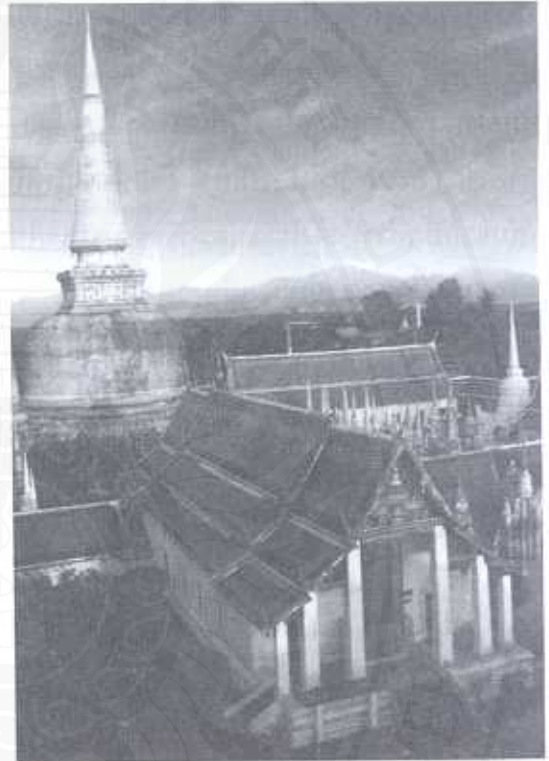


นครศรีธรรมราช : เมืองนี้มีเรื่องราว

สมพุทธ ธุระเจน

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองใหญ่ทั้งขนาดพื้นที่และจำนวนประชากร มีประวัติพัฒนาการของเมืองมาก่อนยุคสุโขทัย นักประวัติศาสตร์หลายท่านให้ความสำคัญศึกษาลงลึกถึงเรื่องราวของนครศรีธรรมราชก่อนที่จะรวมอยู่ในราชอาณาจักรไทย บางท่านมั่นใจว่า ช่วงหนึ่งนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัย ดำเนินเมืองนครศรีธรรมราชและดำเนินพระบรมธาตุเจดีย์ เล่าเรื่องราวความเป็นมาของการตั้งเมืองและการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์บนหาดทรายแก้ว สมัยพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช

ในระยะราว ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา เรื่องราวของนครศรีธรรมราชมีความชัดเจนเพิ่มขึ้นเนื่องจากสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ครั้งยังเป็นวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ได้จัดทำโครงการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมของบ้านเมืองอย่างเป็นระบบ เรื่องราวของนครศรีธรรมราชจึงเป็นที่รู้จักกว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้น นักวิชาการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น เริ่มงานวิจัยในหลายประเด็น เขียนบทความเสนอในที่ประชุมสัมมนา ให้ผู้รู้วิพากษ์วิจารณ์ ได้กลายเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับนครศรีธรรมราชที่เชื่อถือได้ วารสารในท้องถิ่น เช่น สารนครศรีธรรมราช ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการในทุกๆ ด้านของนครศรีธรรมราชมายาวนานกว่า ๓๐ ปี



นับเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เมืองนี้มีเรื่องราว

เพื่อให้เรื่องราวของนครศรีธรรมราชในภาพรวมมีการเผยแพร่กว้างขวางยิ่งขึ้น ขอแนะนำเอกสารทั้งของส่วนราชการและภาคเอกชนบางรายการที่ควรศึกษาคือเอกสารต่อไปนี้

๑. นครศรีธรรมราช

หนังสือชื่อนครศรีธรรมราช เรียบเรียงโดยทีมงานอาจารย์จากวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ซึ่งปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วยวิเชียร ณ นคร สมพุทธ ธุระเจน ชวน เพชรแก้ว ฉัตรชัย

ศุภระกาญจน์ และปรีชา นุ่นสุข พิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๑ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และการศึกษา ประเพณี ศิลปกรรม และหัตถกรรม การละเล่น และการกีฬา ประวัตินุคคณสำคัญ โบราณสถาน และโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นหนังสือเล่มแรกที่กล่าวถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม ลักษณะรูปเล่ม เป็นหนังสือขนาด ๘ หน้ายก มีความยาวหนากว่า ๖๐๐ หน้า มีภาพประกอบมากมาย



ปัจจุบันผู้เขียน คือวิเชียร ณ นคร ถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นลักษณะบทความ เพื่อไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก สมพุทธ ฐะเจน ยังใช้ชีวิตภายหลังการเกษียณอายุราชการอยู่ในแวดวงวิชาการของนครศรีธรรมราช และเขียนบทความที่ต้นฉบับลงในวารสารอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ชวน เพชรแก้ว ปัจจุบัน คือศาสตราจารย์

ชวน เพชรแก้ว ผู้ได้รับการยกย่องเป็นเมธีวิจัยอาวุโสของ สกว. ยังคงอยู่ในราชการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี นักวิชาการที่เป็นหน้าเป็นตาของภาคใต้ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้านภาคใต้ที่ชื่อว่า วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัดสรร เป็นผลงานทางวิชาการที่คนใต้ขอร่วมภาคภูมิใจด้วยธนาคารไทยพาณิชย์ จัดพิมพ์เผยแพร่ จำนวน ๑๓ เล่ม จัดรัชย์ศุภระกาญจน์ ปัจจุบันคือ ผศ.ฉัตรชัยศุภระกาญจน์ ยุ่งกับงานราชการทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ไม่มีเวลาเขียนตำราขอตำแหน่งทางวิชาการที่จะสูงขึ้นเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช แม้จะต้องทำบทบาทอธิการบดีมหาวิทยาลัยให้สมบูรณ์แล้ว ผศ.ฉัตรชัยศุภระกาญจน์ ยังเจียดเวลาศึกษาและเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะเชิงประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม นำมาเล่าทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมได้ทุกวัน ปรีชา นุ่นสุข ปัจจุบันคือ รศ.ดร.ปรีชา นุ่นสุข นักวิชาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่โดดเด่นของภาคใต้ เป็นนักวิชาการอยู่ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา มีผลงานวิชาการที่เป็นบทความและรูปเล่มออกมาให้ศึกษาอยู่มิได้ขาด

หนังสือ "นครศรีธรรมราช" ซึ่งพิมพ์เผยแพร่มา ๓ ทศวรรษแล้ว หลายเรื่องล้าสมัยไปแล้วหลายเรื่องยังใช้อ้างอิงได้ดีอยู่ รอวันที่ผู้เรียบเรียงจะหันกลับมาพร้อมกันปรับปรุง และพิมพ์เผยแพร่ใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการของบ้านเมืองต่อไป

๒. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของนครศรีธรรมราช

หนังสือชื่อยาวเล่มนี้ เป็นผลงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช สมัยที่นายจัญญุ พรหมสุวรรณ เป็นศึกษาธิการจังหวัด จัดทำขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๗๒ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ขนาดหนังสือ ๘ หน้ายก ความยาวเกือบ ๖๐๐ หน้า เนื้อหาแบ่งเป็น ๗ บท ซึ่งจะประกอบด้วยสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น บุคคลสำคัญในท้องถิ่นและพระมหากษัตริย์คุณในการพัฒนาท้องถิ่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้ระดมผู้เขียนที่เป็นนักวิชาการ สังกัดกรมต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นร่วมกันเขียนหนังสือเล่มนี้ได้ใช้เป็นเอกสารหลักในการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเสริมทักษะครูสอนศิลปะและวัฒนธรรมไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงนับเป็นเอกสารทางวิชาการอีกเล่มหนึ่งที่เล่าเรื่องเมืองนครศรีธรรมราชในแง่มุมต่างๆ ไว้อย่างน่าสนใจ

หนังสือเล่มนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มปกแข็งสวยงาม โดยปรับปรุงเนื้อหาให้กะทัดรัดมากขึ้น รวมอยู่ในหนังสือชุด "วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เอกลักษณ์และภูมิปัญญา ๗๖ จังหวัด
เนื่องใน มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

น่าเสียดายที่หนังสือชุดนี้มีแพร่หลายอย่างจำกัดไม่เห็นในตลาดหนังสือ ทั้งๆ ที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับนครศรีธรรมราชที่น่าสนใจมากเล่มหนึ่ง

๓. สารนครศรีธรรมราช

สารนครศรีธรรมราช เป็นวารสารรายเดือน ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สมัยที่ยังมีฐานะเป็นสภาจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มจัดพิมพ์เผยแพร่ เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๓ และจัดทำมาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ปีพ.ศ. ๒๕๕๐ จึงเป็นปีที่ ๓๗ ของสารนครศรีธรรมราช ในระยะหลังหนังสือวารสารชุดนี้ ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ยุคที่นายวิฑูรย์ เดชเดโช เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้จัดพิมพ์เพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ ๓,๐๐๐ ฉบับเพื่อเผยแพร่



ของตนนับเป็นสี่สิ้นของสารนครศรีธรรมราชอยู่เป็นระยะๆ ชาติ ศิลปะ รัศมี อดีตอาจารย์ ๓ ระดับ ๔ ชาวนอกเขานักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เจ้าของบทความหลายร้อยเรื่องมีผลงานในสารนครศรีธรรมราชอยู่เป็นประจำ รศ.อุดม หนูทอง และรศ.ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เขียนบทความที่น่าสนใจให้กับนครศรีธรรมราชอยู่เสมอ รวมทั้งนักเขียนที่ใช้นามปากกาอีกหลายคนล้วนเป็นผู้สร้างเรื่องราวให้นครศรีธรรมราช และนายแพทย์ รังสิต ทองสมัคร นักถ่ายภาพ "มือหนึ่ง" ของเมืองนี้ ทำให้ภาพประกอบในสารนครศรีธรรมราชไม่เพียงวารสารฉบับใด แม้การจัดทำสารนครศรีธรรมราช จะสะดุดบ้าง แต่ก็แก้ไขได้เสมอ

๔. รายงานผลการสัมมนาทางวิชาการชุดประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช

รายงานผลการสัมมนาชุดนี้ เป็นผลจากการจัดสัมมนาของวิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราชระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๑ ซึ่งปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช การสัมมนาทางวิชาการดังกล่าวกำหนดไว้ ๕ ครั้ง ในระยะเวลา ๑๐ ปี ดังนี้

๑. การสัมมนาทางวิชาการประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๑ : พื้นฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราชระหว่าง วันที่ ๒๕ - ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑

๒. การสัมมนาทางวิชาการประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๒ : ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราชระหว่าง

วันที่ ๒๕ - ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๓. การสัมมนาทางประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ : ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชจากภาษาและวรรณกรรม ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

๔. การสัมมนาทางประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๔ : ศิลปวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ และ

๕. การสัมมนาทางประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๕ : ประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราชที่สัมพันธ์กับดินแดนอื่น ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๑



ได้มีการจัดพิมพ์เอกสารรายงานผลการสัมมนา ทั้งในส่วนที่เป็นบทความการรายงานและการอภิปรายของวิชาการ ตลอดจนการซักถามของผู้เข้าร่วมสัมมนา จัดทำเป็นรูปเล่มอย่างสวยงาม ทั้ง ๕ ครั้ง นับเป็นเอกสารทางวิชาการที่เป็นเรื่องราวของนครศรีธรรมราชในทุกแง่มุม

นักวิชาการที่ให้เกียรติมาเป็นวิทยากรในการสัมมนาแต่ละครั้ง ล้วนเป็นผู้มีชื่อเสียงในวงวิชาการระดับชาติ

๕. นครศรีธรรมราช

หนังสือชื่อ นครศรีธรรมราช เล่มนี้ อยู่ในชุด "เพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน" ของสำนักพิมพ์สารคดี เป็นหนังสือขนาด ๑๖ หน้ายกความหนา ๓๔๐ หน้า พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ต ทั้งเล่ม มีภาพประกอบ ๔ สี จากฝีมือการถ่ายภาพที่ไม่ธรรมดา นับเป็นหนังสือเรื่องราวของนครศรีธรรมราชที่ชวนอ่าน เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวนักอ่าน ผู้มาเยือนนครศรีธรรมราชที่มีเวลาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างจำกัด สำนักพิมพ์ได้นักเขียนคุณภาพ และเอกสารอ้างอิงเรื่องราวของนครศรีธรรมราชได้อย่างกว้างขวาง พิมพ์เผยแพร่ ครั้งแรก เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

เนื้อหาในหนังสือ นครศรีธรรมราช แบ่งเป็นตอน ๆ มี ๖ ตอน ได้แก่ รู้จักจังหวัดนครศรีธรรมราช สารพิเศษวัฒนธรรมและประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลเฉพาะจังหวัด และแต่นักเดินทาง ในแต่ละตอนจะมีเนื้อหาลงลึกเป็นเรื่อง ๆ เช่น ตอนที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวจะมีเรื่อง สถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ตอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี มีเรื่องคนเมืองคอนสำหรับกับชาวของชาวนคร หัตถกรรมเมืองคอน และเรื่องงานบุญประเพณีที่สำคัญในรอบปี

เปิดเล่มเป็นข้อเขียนของนายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช และปาริชาติ เรืองวิเศษ ชื่อว่า เมืองคอนจากแต่ก่อนถึงวันนี้ เก็บแม่เรื่องเล็กเรื่องน้อย เช่น เขียนไว้ว่า... วรรณกรรมยิ่งใหญ่อย่างขุนช้างขุนแผน ขุนช้างเมื่อจะเข้าเฝ้าพระพันวษา ก็ยังนุ่งผ้ายก เมืองคอน...ชวลิต อังวิทยากร นักวิชาการอิสระ เขียนเรื่องเงินตรานครศรีธรรมราช ให้รายละเอียดเรื่องเงินตราทั้งที่เป็นเหรียญจากต่างประเทศและเงินเหรียญในนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่น่าจะหาอ่านจากที่ได้ได้ชัดเจนเท่าในหนังสือเล่มนี้

นี่เป็นเพียงตัวอย่างของเรื่องราวของนครศรีธรรมราชที่ชวนอ่าน และขอสรุปไว้ว่า หนังสือนครศรีธรรมราชในชุด เพื่อความเข้าใจให้แผ่นดิน เล่มนี้เนื้อหาสาระควรแก่การอ่าน จัดทำอย่างประณีตสวยงามที่สุด ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนครศรีธรรมราช ณ วันนี้ พลิกอ่านดูจะรู้เอง

๖. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองแก่นนครศรีธรรมราช

เป็นเอกสารรายงานการวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นผลงานของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล เป็นหัวหน้าโครงการ ทั้งนี้ได้แบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น ๔ บริเวณ คือ

- บริเวณหัวเมืองแก่นนครศรีธรรมราช
- บริเวณต่อเนื่องเมืองแก่นนครศรีธรรมราช

(เมืองพระเวียง)

- บริเวณต่อเนื่องเมืองนครศรีธรรมราช
ด้านทิศเหนือ และ

- บริเวณคูเมืองที่มีความสำคัญด้านประวัติ
ศาสตร์โบราณคดี

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้
ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่มีรายละเอียด น่าสนใจ
มีความหนาถึง ๕๕๐ หน้า มีภาพประกอบ
ตลอดจนแนวความคิดในการอนุรักษ์และปรับปรุง
สภาพแวดล้อม เมืองเก่านครศรีธรรมราช
รอวันเวลาที่รัฐจะจัดสรรงบประมาณ ให้ดำเนิน
การตามข้อกำหนดดังกล่าว

รายงานฉบับนี้แบ่งเป็น ๙ บท บทที่ ๑
จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ
วัตถุประสงค์ของโครงการ และประโยชน์ที่
คาดว่าจะได้รับ บทที่ ๒ จะกล่าวถึงจังหวัด
นครศรีธรรมราช โดยสรุป เรื่องภูมิศาสตร์
สาธารณูปโภค วัฒนธรรมสังคม เศรษฐกิจ
การท่องเที่ยว บทที่ ๓ ชุมชนเมืองเก่านครศรี
ธรรมราช เน้นเรื่อง ผังเมืองนครศรีธรรมราช
สถาปัตยกรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และการ
ทำลายแหล่งศิลปกรรม บทที่ ๔ การวิเคราะห์
ความสำคัญ และศักยภาพของเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม และ
เศรษฐกิจ และศักยภาพด้านกายภาพ บทที่ ๕
การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการใน
การพัฒนาเมืองเก่านครศรีธรรมราช บทที่ ๖
การกำหนดแนวทางการพัฒนา และการอนุรักษ์
เมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งกล่าวถึงกรอบการ
พัฒนา หลักการพัฒนา และวิธีการพัฒนา
เมืองเก่านครศรีธรรมราช บทที่ ๗ ผังแม่บท

ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช บทที่ ๘
แผนงานและโครงการอนุรักษ์ ปรับปรุงสภาพ
แวดล้อมเมืองเก่านครศรีธรรมราช และบทที่ ๙
สรุปแผนการจัดการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพ
แวดล้อมเมืองเก่านครศรีธรรมราช

รายงานฉบับนี้ควรจะมีอยู่ในมือของนักบริหาร
และนักวิชาการทางประวัติศาสตร์ของนครศรี
ธรรมราชเป็นอย่างยิ่ง และน่าจะมีการสัมมนา
ต่อเนื่องจากข้อเสนอทั้งหมด เพื่อจะได้ทำแนว
ทางการอนุรักษ์เมืองเก่าตามแนวทางที่ถูกต้อง
ต่อไป

๑. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติ
การและจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน
เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัด
นครศรีธรรมราช

เรื่องราวของจังหวัดนครศรีธรรมราชอีก
ด้านหนึ่งเป็นผลงานของสำนักงานนโยบายและ
แผนงานสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยว่าจ้างบริษัท
โมดีส์ คอนซัลแทนส์ จำกัด ศึกษาเรื่องราว
เกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราชและเสนอแนะ
แนวทางการแก้ปัญหา เอกสารฉบับนี้เป็นรายงาน
สรุปสำหรับผู้บริหาร จำนวนกว่า ๕๐๐ หน้า
กระดาษ A4 พิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนมกราคม
พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื้อหาแบ่งเป็นบทได้ ๑๓ บท
ดังนี้ บทที่ ๑ หลักการและกรอบของแนวคิด
ในการศึกษาโครงการ บทที่ ๒ ภาพลักษณะ
ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจากอดีต สู่ปัจจุบัน

บทที่ ๓ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน บทที่ ๔ ปัจจัยที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในอนาคต บทที่ ๕ แนวโน้มของสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในอนาคต บทที่ ๖ แนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในอนาคต บทที่ ๗ ประเด็นปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บทที่ ๘ แนวทางในการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บทที่ ๙ แนวทางในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน บทที่ ๑๐ แนวทางในการจัดองค์การบริหารและการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บทที่ ๑๑ แนวทางในการ

จัดการด้านการเงิน การคลัง การลงทุน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บทที่ ๑๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช บทที่ ๑๓ การนำไปสู่การปฏิบัติ

ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในทุกมิติจะได้รายละเอียดที่ไม่สามารถจะหาจากแหล่งอื่นได้

นครศรีธรรมราช เมืองนี้มีเรื่องราวจากเอกสารเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งสำหรับผู้สนใจเรื่องราวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนบุคคลที่ขับเคลื่อนเรื่องราวนั้นๆ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย จนทำให้เป็น "นครศรีธรรมราช" อย่างทุกวันนี้ และจะมีผู้คนรับช่วงสืบทอดต่อไป มีบันทึกไว้อย่างไม่ขาดสาย